

Nr 668

Av herr **Larsson** i Norderön m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 47, angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m.

(Lika lydande med motion nr 561 i Första kammaren)

I motionerna nr 262 i första kammaren och nr 394 i andra kammaren vid 1960 års riksdag yrkades "att för avlöning av Evangeliska fosterlandsstiftelsens sjömanspräster i Hamburg, Lübeck och Liverpool medel må utgå ur kyrkofonden i likhet med vad som sker till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse med för närvarande 16 800 kronor per år för var och en".

Motionen behandlades av tredje lagutskottet, som i ärendet avgav utlåtande nr 19, i vilket ärendets behandling utförligt redovisas.

Statskontoret avstyrkte bifall till motionen med hänvisning till att Evangeliska fosterlandsstiftelsen "i princip måste betraktas som en enskild kyrklig sammanslutning".

Kammarkollegiet avstyrkte likaså under hänvisning till sjömansvårdsstyrelsens stadgar, vilka enligt kollegiets mening skulle "ge vid handen att endast denna styrelse avsetts skola för svenska kyrkans räkning utöva verksamhet bland sjömän i utländska hamnar".

Svenska sjöfolksförbundet tillstyrkte däremot motionen och framhöll särskilt den värdefulla verksamhet, som Evangeliska fosterlandsstiftelsen bedriver i Hamburg och Liverpool.

Tredje lagutskottet intog en positiv ståndpunkt till motionen men framhöll vissa principiella betänkligheter mot att bevilja en enskild kyrklig sammanslutning anslag ur kyrkofonden. Flera lösningar ansågs emellertid möjliga. En sådan vore enligt utskottets mening "att ställa ökade medel till förfogande för Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse med medgivande för styrelsen att i viss utsträckning bidra även till kostnaderna för sjömansvård, som bedrivs genom andra samfund än svenska kyrkan".

Vidare förklarade sig utskottet förvänta att Kungl. Maj:t före framläggandet av anslagsäskandena för budgetåret 1961/62 skulle överväga de spörsmål, som var förenade med det i motionerna framställda yrkandet, och att vid de ställningstaganden, som därefter kunde följa, skulle beaktas vad utskottet anfört.

Utskottets utlåtande bifölls av riksdagen.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 47 år 1961 redogöres för ärendets vidare behandling. Därav framgår bl. a. följande.

I avgivet remissyttrande har Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse förklarat, att det i och för sig vore motiverat, att bidrag ur kyrkofonden skulle

kunna påräknas till präst, anställd vid under Evangeliska fosterlandsstiftelsen lydande sjömanskyrka. Styrelsen finner det även "rimligt, att ett bidrag ur kyrkofonden till Evangeliska fosterlandsstiftelsens sjömansvård utgår med ungefär samma procent av stiftelsens totala utgiftssumma för sin sjömansvård" som sjömansvårdsstyrelsen erhåller. Detta skulle motsvara ungefär 10 % av de totala utgifterna. Sjömansvårdsstyrelsen "förklarar sig beredd att, om så anses lämpligt, förmedla vederbörande kyrkofondsbidrag men önskar i sådant fall klara instruktioner beträffande bidragsförmedlingen". Detta yttrande visar klart det goda samarbetet mellan Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse och Evangeliska fosterlandsstiftelsen.

Statskontoret finner, med hänsyn till att stiftelsen i princip måste betraktas som en enskild kyrklig sammanslutning, starka principiella betänkligheter möta mot att med kyrkofondsmedel bidraga till de i stiftelsens tjänst anställda sjömanspräster. Vidare framhålles att "om bidrag rent principiellt anses böra utgå till avlönande av stiftelsens sjömanspräster, bör likväl beslut om sådant bidrag enligt statskontorets mening inte fattas utan att en allmän bedömning gjorts av angelägenhetsgraden vad gäller de hamnar, där stiftelsens präster är verksamma, och de hamnar, där präster i sjömansvårdsstyrelsens tjänst finnes anställda".

Kammarkollegiet hänvisar i likhet med statskontoret till betydelsen av en riktig avvägning mellan sjömansvårdsstyrelsens och fosterlandsstiftelsens behov av medel för sjömansvård men framhåller dessutom att ett nytt avvägningsproblem uppkommer, nämligen mellan den sjömansvård som bedrivs av fosterlandsstiftelsen och den kyrkliga verksamhet som bedrivs av andra enskilda kyrkliga sammanslutningar och anstalter. Särskilt hänvisas till diakoniväsendet.

Vidare framhålles att om bidrag ur kyrkofonden till stiftelsens verksamhet skulle fastställas i förhållande till den totala kostnaden i anslutning till vad sjömansvårdsstyrelsen härutinnan föreslagit, skulle bidraget komma att motsvara föga mer än ett av de avlöningsbidrag som för närvarande utgår till sjömansvårdsstyrelsen.

I samband härmed ifrågasättes Evangeliska fosterlandsstiftelsens behov av understöd för sin sjömansvård. Till detta kan först anföras att all verksamhet, som bedrivs av Evangeliska fosterlandsstiftelsen, bekostas genom frivilliga gåvor. Dessutom måste framhållas, att frågan om sjömansvårdens överlåtande till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse av ekonomiska skäl förelåg till behandling år 1960 inom Evangeliska fosterlandsstiftelsens styrelse, som dock beslöt att tills vidare fortsätta denna verksamhet. En viss förhoppning var därvid knuten till en positiv lösning av de i riksdagen väckta motionerna om bidrag till avlöning av sjömanspräster i Hamburg, Lübeck och Liverpool.

Departementschefen medger, att någon saklig skillnad inte kan anses föreligga "mellan den sjömansvård, som bedrivs av Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, och den som handhaves av Evangeliska fosterlandsstiftelsen". Frågan är emellertid enligt departementschefen av principiell betydelse och "bör lösas endast i samband med en grundligare utredning av hela spørsmålet om kyrkofondens användningsområde". I likhet med statskontoret anser han inte "att förevarande fråga motiverar en utredning av så omfattande slag".

Vidare uttalar departementschefen, att stiftelsens anspråk på anslag ur kyrkofonden måste vägas mot övriga anspråk på bidrag ur fonden. Han hänvisar därvid till att han icke funnit sig böra tillstyrka någon ökning av antalet avlöningsbidrag till sjömanspräster inom svenska kyrkans sjömansvård.

Till det av departementschefen sist anförda bör anmärkas, att den åberopade omständigheten icke kan ha någon avgörande betydelse. Om bidrag ej hindras av principiella skäl och den av stiftelsen bedrivna sjömansvården ur sakliga synpunkter måste anses likvärdig med den som bedrivs av sjömansvårdsstyrelsen — vilket departementschefen vitsordat — synes anslagsgivningen böra bero på en avvägning mellan sjömansvårdens behov på de olika platserna. Om verksamheten i exempelvis Hamburg därvid befinnes vara av större värde än verksamheten i någon hamn, där sjömansvårdsstyrelsen har en präst stationerad, synes anslaget till verksamheten i Hamburg böra äga företräde.

Beträffande angelägenhetsgraden — vilken berörts i statskontorets yttrande — torde vara tillräckligt med en hänvisning till de upplysningar, som lämnades i 1960 års motion och i ett till tredje lagutskottet avgivet yttrande från Svenska sjöfolksförbundet. Statistiken för verksamheten i Hamburg 1960 visar en ytterligare stegring bl. a. av besöksfrekvensen (från 25 228 år 1959 till 29 352 år 1960).

I den principiella frågan om anslag ur kyrkofonden till enskilda kyrkliga sammanslutningar av typ Evangeliska fosterlandsstiftelsen synes det oss otillfredsställande, att departementschefen icke velat taga ställning eller ansett sig kunna verkställa en klarläggande utredning. Oavsett detta synes det oss emellertid som om departementschefen, utan att fördenskull taga ställning till principfrågan, i propositionen anvisat en framkomlig väg även för lösning av nu förevarande fråga. Departementschefen har behandlat frågan om anslag till Svenska diakonsällskapet för viss verksamhet vid Sköndalsinstitutet. I denna fråga har från remissmyndigheterna — bl. a. kammarkollegiet — gjorts samma principiella invändningar som mot anslag till Evangeliska fosterlandsstiftelsen för dess sjömansvård. Departementschefen har emellertid funnit den vid nämnda institut bedrivna utbild-

ningen av kyrkomusiker intaga en sådan särställning, att anslag ur kyrkofonden kan utgå.

I den mån man kan tala om en särställning, torde detta gälla även den sjömansvård, som bedrivs av stiftelsen. Diakonsällskapet synes — detta torde vitsordas av departementschefen — ej intaga annan ställning än Evangeliska fosterlandsstiftelsen. Ett slopande av verksamheten för utbildningen av kyrkomusikerna i fråga skulle uppenbarligen framtvinga en motsvarande utbildning genom något kyrkans organ. På samma sätt skulle ett slopande av den verksamhet fosterlandsstiftelsen bedriver i Hamburg med all säkerhet framtvinga att fråga uppkommer om verksamhetens övertagande av sjömansvårdsstyrelsen.

Under åberopande av det anförda, som enligt vår mening utvisar, att hinder för anslag till Evangeliska fosterlandsstiftelsens sjömansvård ej möter, och då den i Hamburg bedrivna verksamheten är den som i första hand bör ifrågakomma till anslag, hemställs,

att riksdagen måtte — utöver de av departementschefen föreslagna anslagen till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse — till avlöning av Evangeliska fosterlandsstiftelsens sjömanspräst i Hamburg anvisa 18 500 kronor att utgå ur kyrkofonden efter förmedling av Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse och enligt de närmare instruktioner, som Kungl. Maj:t kan komma att meddela.

Stockholm den 7 mars 1961

Erik Larsson
i Norderön

Gunnar A. Carlsson

Ernst V. Staxäng

Olof Johansson

Lars Eliasson
i Sundborn

Eric Nelander

Hans Wachtmeister

A. Zetterberg